

## Ս. ՅԱԿՈԲՅԱՆ ԲԵՄԵԼ

### Կ Ո Ձ Ո Ւ Մ Ը

Հոգի Տեառն ի վերայ իմ

վասն որոյ եւ օծ իսկ զիս...

ՂԽԿԱՍ Դ 18

Մարգարէական այս պատգամը, Աւետարանով աւելի խոր իմաստ առած, զոր իր յայտնատեսական ապրումի գերազանց մէկ վայրկեանին՝ Յսայիին՝ Իսրայէլի մարգարէներուն ամենէն մեծ աւ հզօր տեսանող միտքը, կրցած էր զգալ հոգւին, կոչումի անդադրում երգն է եղած դարերէ ի վեր, իրենց խաչալուծ մտադրաւում մեծ հոգիներուն:

Որ, ստեղծագործ ու փրկարար է այդ երգը ամէն անոնք՝ որոնք զգալի աշխարհի ոչնչութենէն ու բնական երեւոյթներու մակերեսէն անդին, ամենուրեք, կրնան տեսնել, զգալ ու աւնկդրել կեանքը հապտա արժեւորով իմաստին՝ նպատակին ձայնը: Գիտակից հոգին անոր շնորհւն է որ կ'ուենայ անդրադարձում մը գէպի իր ներքին աշխարհին խորքերը, կ'ընկզմի ու կը սուզի իր տենչանքներուն, հրայրքներուն, ներքին բոլոր բերումներուն, իր կամքին զօրութեան ու մտածումին փոթորկին խորը, ընդ երկար, կը չափէ թափը անոնց խոյանքին ու կ'ըմբռնէ անոնց մղիչ ու յորդող ներքին ոյժին զօրութիւնը, ու, ներդաշնակելէ յետոյ զանոնք իր կոչումի զգացումին հետ, կը նետուի արտաքին աշխարհի յորձանքին մէջ, զոտարերութեան ու կոանուած կամքի մը զօրեղ կորովով հրաշագործելու կեանքեր սերունդներուն, իր կոչումով խանդավառ:

Ի՞նչ է, ուրեմն, կոչումը. Հոգիին իր նպատակին ծառայութեան նուիրուելու անկեղծ իղձը, կեանքի տրժէքի իմաստին խիստաւել, կամ գտնելէ յետոյ անոր նըպատակը, զոչ չըլլալու՝ անմտաբար, օչնչութեան:

Բառոյականը, իր պարտականութեան գիտակցութեան ուսուցումով, գաստիա-

րակութիւնը բարքի ու միտքի մշակումով միանգամայն, կը ձգտին զարգացնել սերունդներու հոգւոյն խորը կեանքին նպատակը որոնք սահմանած է զիրենք գերազանց իմաստութիւնը: Օժտուած հոգիներն են միայն որ հանապաղ մտադրաւում կ'ըլլան իրենց կոչումովը, վասնզի այն՝ որ հազորդ չէ միշտ իր կոչումին հետ, կամ չ'աւանդար անով իր ներսդիւն զգալով անոր կենսագործող հօրքին զօրութիւնը, այդպիսին ոչինչով աւելի է այն անխօս էակներէն՝ որոնք, արեգակին ներքէ՛ իրենց թափառկոտ ստուերը միայն կը պտոցեն: Կոչումը գիտակցել մը ու ձգտիլ մըն է միանգամայն այն նպատակին առ որ կը ընդ խոյանալ գիտակից անհատը, զայն ընդգրկելու վայելելու տենչէն տաշտուած. իր մէջ տեղականացնելու անոր ուժեղ ներկայութիւնը: Այն օրէն երբ կոչումի մարդուն մէջ կեանքը կ'առնէ իր արժանի իմաստը եւ կը յստակութիւն անոր մասին իր ըմբռնումը, կոչումին գիտակցութիւնը անդիմադիր հրայրք մը կը դառնայ իր մէջ, որ կը սպասէ վայրկեանէ վայրկեան յայտնուելու, դուրս յորդելու իր եղբրքներէն:

Հոգի Տեառն ի վերայ իմ . . . Յսայիի բերնով կը յայտարարէ մեր Տէրը, չարաթօր մը, երբ սատանի փորձութենէն ետք, իր աննգամայրը՝ Նազարէթ վերադարձեր էր ու, ըստ իր ստորութեան, ժողովարանէն ներս մտած, ուր զինքը ընդունած էին իրմէ տարիքով աւելի փորձ ու գիտութեամբ՝ հըմառ օրէնսդէսներ: Մարդիկ, որոնք ճշանտապ ուսանին եւ ի գիտութիւն ճշմարտութեան ոչ հասաննա, ինչպէս պիտի օրակէր, ըստ աշխարհի այս օրէնսդէս գիտունները, հեթանոսաց առաքելալը, իր կոչումով մտադրաւում մեծ սուրբը՝ Պօղոսն: Այս երջանկները տաճարին մէջ նստած՝ իրենց խաչալը բրած էին կարծես, կրկնել Ս. Գիրքը միայն եւ ամբարեւ օրէնքին գիտութիւնը. ու մոռացութեան էին տուած ոչ միայն լեցուելու հաղորդուելու իրենց կոչումին՝ այսինքն՝ Աստուծոյ զօրութենէն, ըլլալու արի առաջնորդներ սերունդներու եւ մատակարարներ մարդկութեան, այլ եւ անհաղորդ էին իրենց իսկ աղգին ոգւոյն, անծանօթ անոր հոգեկան մեծ կարեւորութեան, որ ի խղիւր իր փրկութեան կը տաշտուէր ներքնապէս:

Իր կոչումովը մտադրաւուած անհատին կեանքը նաև չի նմանիր գրագէտին կեանքին, որ իր սենեակի մենտթեանը մէջ ու իր սեպհական խոհրդուն անձնատառը՝ հաստորենի վր լեցնէ չարունակ, վասն զի կոչումի մարդուն հոգին ներքին ու արտաքին երկու աշխարհներուն միջև տարուաբերուող նաւի մը կը նմանի՝ որ մշտական էջքեր կ'ունենայ նախ զէպի իր ներքին աշխարհը և յետոյ, իր նետուի արտաքին աշխարհին մէջ, երբ իր նմանները՝ որոնց փրկութեան կը նուիրաբերէ իր անձը՝ չեն կրնար ըմբռնել իր հոգւոյն մեծութիւնը:

Ոչ զէկէ երկիր սակայն, կը զգայ ան, երբ ամբարշտած է իր կոչումին գիտակցութեամբը, այսինքն՝ երբ իր հոգին հանապազօրեայ հաղորդակցութեան մէջ է իր իտէալին՝ Աստուծոյ հետ. և եթէ երբեմն կեանքի դժպիկ պարագաներ իր ճամբուն վրայ կը յարուցանեն խռիւր և կամ իր նմանները, ներհակ բերումով մը հոգիի, որոգայթ կը լարեն իր առջև, անիկա զօրացած իր կոչումին տրուածութեամբը, կ'ընթանայ իր շարիդէն ու կը գործէ անկեղծ նշաւիրումով մը, զինքնապիւրելով իր հակառակորդներուն ամբողջը: Դիտած էք արդե՞ք դիմագիծը, Ս. Գրոց պատմութեան մէջէն, նրալիզու Մովսէսին՝ իսրայելի սերունդներու մատուրպար մեծ առաջնորդին, որ մտրակուած իր կոչումէն՝ այսինքն՝ Աստուծոյ զօրութենէն՝ աշխարհի ամենէն ահարկու իշխանապետէն՝ Փարաւոնէն կ'ուզէ կորցել անոր կողքերէ ձեռքէն իր ժողովուրդը, կրակէ բառերու հեղեղով: Պէտք չէ մոռնալ նաև թէ մարդկութիւնը ապրած է երանեալ շրջաններ և ապահոված իր ստոյգ փրկութիւնը այն ատեն միայն երբ իր հոգւոյն մէջ կապաւորած է Աստուծոյ սէրն ու սեռն հաւատքը, և ի հակառակէն, աշխարհը ականապետեա եղած է այնքան մեծ ու կորստաբեր բարոյական ու նիւթալան անկումներուն երբ, վտարած է Աստուծոյ սէրը իր սրտէն, և այս՝ չկարենալ ըմբռնել և կեանքին իմաստը և կամ չգիտակցել ի մարդկութեան իր մեծ կոչումին: Տկարու անգլէն Մովսէսը ինչքանի կը պարտիր իր հոգւոյն այդ խիղիս արիւթիւնը. ոչ ապագէն, իր կոչումին՝ Աստուծոյ զօրութեան՝ որով այնքան լեցուած էր իր սիրտը: Նիւթին հոգեւին յարող միտքեր թերեւ, ա-

ռասպել մը և կամ խորհրդանշական պատկեր մը նկատեն այս դրուագը, քանի որ գերմարդկային թուող այդ արարքը կը խուսափի իրենց միտքին հասողութենէն, յայն այդ մասին պերճախօս է պտտմունքիւնը:

Ի՞նչ է նւթը օտկայն, որուն պտտմունքի բաղիններ կանգնած են իրենց հոգւոյն մէջ մարդոց որոշ մէկ զասակապը. այդ անհաղորդ, անխորհուրդ ու անզգած զանգուածը, ի՞նչ հաղորդակցութիւն ու ներգործութիւն կրնայ ունենալ խորհող, զգացող ու տենչացող մարդոց հոգիներուն վրայ. նւթը, վաղուց հետէ, իր իսկ ձեռքերով կործանած է իր երբեմնի կանգունը՝ և այժմ, փլատակուած պաշտանքի բազինը մարդոց սրտերուն մէջ, ու նւթապաշտութիւնը այսօր, անանկ գիտութիւն մըն է լոկ: Մեզի ծանօթ իրականութեան՝ արդի գիտութեան իմաստասիրական ըմբռնումով նայն իսկ, Հոգին է որ կը կենայ կարելի բարձրութեան աստիճանին վրայ, ու իր տարբերութիւնը կը կայանայ իմաստի բացարձակ արժէքին մէջ և հետեապէս պարտականութեան, որով կ'ունենայ ան կարողութիւն հետեւելու Աստուծոյ, Անոնք որ այս զերպանց էութենէն մասնիկ մը գէթ ունին իրենց մէջ, ապահովապէս ու նինք ամէնայն ալ, անոնք միայն կրնան զիմէլ զէպի իրենց նպատակը, այսինքն՝ Աստուած: Մարդիկ կը վստահին կրօնքին որովհետեւ, ան է որ, ի սկզբանէ անտի, բոլոր միւս նւթական իրականութիւններէն զերիվեր, յայտարարած է ու շեշտած բարձրագոյնակ Հոգիին առաւելութիւնը. Հոգի առաւել է քան զմարմին:

Հոգի Տեառն ի վերայ իմ... Մարգարէական այս վսեմ խօսքը այս իմացումով սրեմն, հաղորդակցութեան մէջ կը զնէ կոչումին մարդը Աստուծոյ հետ՝ այն Հոգիին՝ որուն փառքերով լի է տեղեկբքը բովանդակ և ան է՝ միակ փրկութեան լուսաւորաբոյսը որուն կրնան ապաւինիլ ազգեր և սերունդներ: Երբ Տիւրք Հոգիով զօրանայ կոչումին մարդը՝ ան կը մոռնայ ու կը մերկանայ իր սեպհական եսը և կ'իրթայ թաղել զայն աւելի համապարփակ ու մեծ նշին՝ այսինքն՝ Մարդկութեան փրկութեան Տեառն մէջ, բոլորանուէր ըլլալու

ինքը առաջին հաճելի պատարագը Աստուծոյ, բովանդակապէս ողջակիզուելով մարդկութեան փրկութեան այդ սուրբ սեղանին վրայ: Այս չ'հղաւ միթէ՞ վսեմագոյն աբարքը Հոգիի մեր Տիրոջ, ինքը որ լոյս էր լոյս Աստուծոյն ծնած, ինքը որ յաւիտեանակա՞նութիւն էր յաւիտեանակա՞նութիւնէն բաժնուած, մարմին առաւ, այսինքն՝ Մարգարեաւ, մերկացաւ իր փառքերէն ու ունայնացուց իր անձը, միզ մեր միզքէն փրկելու այսինքն՝ սորվեցնելու մեզի կեանքին նպատակը, վախճանը: Իր կոչումովը զբաւուած անհատը, տխուր երևոյթ, ոչ մէկ ժամանակ չէ ունեցած, ինչպէս չ'ունեցաւ մեր Տէրը, իր արժանի տեղը այս աշխարհի վրայ, վաճաճի իր հոգին դուրս կ'ուզէ ելլել իր երկրաւոր պատեանէն, ու անբովանդակելի ըլլալով ան չի կրնար պարփակուիլ միջոցին մէջ, հասնելու իր նպատակին՝ իր յաւիտեանական երանութեան, և իր կոչումով այսկերպ պրաւութիւն հաճոյքի անձնատուր հոգիներուն համար անբնական երևոյթ մը կը թուի ըլլալ, և այդու ոչ ապարանքներու մէջ աթոռ և ոչ կարեկից սիրոյ ժպիտ կրնայ ընդգծել ան իր նմաններէն, և ոչ իսկ քնութեան ծոցին մէջ ունի ան վայր մը, բարձ մը նոյն իսկ, ուր կարենայ գնել իր գլուխը, իր խոնջ վայրկեաններուն:

Կոչումի գիտակից անհատները գնահատելու մէկ բառ միայն ունի աշխարհ, սխիւտ, որով կը պսակէ ան անբիծ անկասկերը, դուրս ժայթքելով իր հոգւոյն թոյնը:

Բայց, ինչ փոյթ անոր՝ այս որակումը, երբ ունի ան իր հետ իր կոչումին մեծութիւնը և ներկայութիւնը Աստուծոյ կենսագործող հուրքին, որ ձկնօրսներէն առաքեալներ կը հրաշագործէ, որոնք ի լուր աշխարհի կը տանին մարդոց փրկութեան աւետիսը հնչեցնել գիտութեամբ յոխորդ աշխարհի մեծ ուղեգններուն ականջն ի վար. ու Աստուծոյ կենսագործող շունչին տակ՝ ընտիր անօթներ կը դառնան Սոգոսներ, կոչումին գիտակից հոգիին երբեմնի սխեմա ռ թշնամանի հակառակորդներ, ու սիւներ և օխտեալ օխոյեաններ կը դառնան յետոյ, փրկութեան պատգամներ:

Հոգի Տեսան ի վերայ իմ... Մարգարէական այս պատգամը, ուրեմն, կոչումի

երգն է ոչ միայն իրենց կոչումին գիտակից մեծ անհատներուն, այլ և ըստը քրիստոնեաներուս, վասն զի, մենք ալ, կը տենչանք երևութականէն անդին տեսնել իրականը և նրաթականէն դուրս՝ աննրաթականը, յաւիտեանականը վերջապէս, որ նպատակն է մեր երկրաւոր գոյութեան, և զայն միակ արժեւորող յաւիտեական զօրութիւնը զոր կ'ըզանք գտնել այս աշխարհի վրայ անով գիմնու գէպի մեր վախճանը, Աստուած: Այս ոգւով ուրեմն, եթէ ըլլայ ան մեր կոչումին երգը, և անլսելի հնչէ մեր շրթներուն և հոգւոյն խորը այդու պիտի ըլլայ ան նաև մեր փառաբանութեան մաղթանքը և պիտի դարձնէ մեր Հոգիին օթեանը Աստուծոյ շտապան ներկայութեան և կարող պիտի ըլլանք փառաբանելու իր Ամենասուրբ անունը որ է օրհնեալ յաւիտեանս. Ամէն:

Հ. Գեորգի. 1936

ՀԱՅԳԻՎ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

### ԽՈՐՀԱՆՐԱՊ ԵՒ ԽՈՐՀ

Մարդ կը մտածէ. ու մտածումը, որ աղբիւրն է այնքան ծանցակներու, աղբիւրն է նաև զաղպարապան ուրախութիւններու և աստածային հայեցողութիւններու:

\*

Մարդ ծնած չէ երջանիկ ըլլալու համար. անիկա ծնած է մարդ ըլլալու համար, իր թոշոր փորձակներովն ու վսեմագնեղներովն հանդերձ... պիտի է ուրեմն որ անիկա ետքայ կեանքին, ինչպիսի կ'երթան կրակին. քաջաբար, առանց հստգնելու թէ ի՞նչպիսի պիտի վերադառնայ անկեց:

\*

Ընկերութիւնը և մեկտրութիւնը, երկու հակաընդդէմ կիտիւր, կը գործակցին իրարու, մարդուն կազմութիւնը յրացնելու համար: Առաջինը արքնցներով անոր խորհուրդները, և առաջալի մը տալով իր կալիքին. երկրորդը ամբողջացնելով առաջինին սխառը և քառճառացնելով զայն քուն համադրութիւն և անոր կամքի վիճակին:

\*

Մեկտրութիւնը թուականն է թոշոր մտածումներուն. ան է որ կը ներշնչէ թոշոր բանաստեղծները, կ'անեղծէ արուեստագետները, և կ'ողեկտրէ հանձնարը: